

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Миряна Янакиева,

Институт за литература, БАН,

за хабилитационния труд на Богдана Паскалева

„Обличане на голотата. Трансформация на образа с сюжета за Нарцис и Ехо“

Гл. ас. д-р Богдана Паскалева представя на конкурса за доцент по ПН 2.1. Филология (Литература на народите на Европа, Америка, Азия, Африка и Австралия - Западноевропейска литература) монографията си „Обличане на голотата. Трансформация на образа с сюжета за Нарцис и Ехо“. Трудът впечатлява и респектира с ерудицията, а в още по-голяма степен, с дълбочината и инвентивността на теоретичното мислене на авторката. Както посочва самата тя в началото на въвеждащите думи, в центъра на нейния изследователски интерес е един от най-старите и коментирани проблеми на хуманитаристиката: този за отношението между слово и образ. Изборът на подобен проблем сам по себе си е белег на научна решителност, както заради неговата изключителна сложност, така и заради необходимостта да се вземат под внимание огромен брой авторитетни изследвания, посветени на него.

Оригиналната и изключително интересна концепция на труда, която Богдана Паскалева разгръща във филигранна теоретична конструкция, намира свои обобщени формулировки на различни места в хода на изложението. Например в трета глава, в която авторката представя своя анализ на трудове на Фердинан де Сосюр в опит да бъде реконструирана една, по думите ѝ, пред-структуралистка семиотика (семиология), се посочва ясно, че целта на този анализ е той да бъде ангажиран по нов начин при поставянето на въпроса за образа и да се покаже как именно езикът може да работи в полза на една определена теория на образа (с. 145).

Осмислянето на отношението между слово и образ като основен проблем на изследването се опира на много фин, задълбочен, бих добавила и откривателски анализ на Овидиевата интерпретация на мита за Нарцис и Ехо в книга III на „Метаморфози“. Както

самата авторка посочва, този анализ ръководи теоретичните разсъждения и осигурява единството и прецизната логическа структурираност на предложения концептуален проект, чиято главна цел е да се защити възможността слово и образ да се мислят не като взаимоизключващи се в рамката на традиционното противопоставяне между рационалното и сетивното, а като взаимно допълващи се.

За отправна точка на теоретичната рефлексия във всяка от главите (от първа до трета) са взети съчинения на автори от различни епохи. Техният избор е защитен изключително убедително с оглед на интенцията на изследването, проведено от Богдана Паскалева: от трактата „За живописата“ на Леон Батист Алберти (XV в.), през философската поема „За природата“ на нещата на Тит Лукреций Кар (I в. пр. Хр.) до работите на Сосюр върху анаграмите в античната поезия, от които авторката извлича специфичен нов подход към интерпретацията на фигурата на Ехо, мислена вече в нейната неотделимост от тази на Нарцис.

Сред многото несъмнени достойнства на представения труд трябва да се подчертае качествената равностойност между отделните части, взети сами по себе си, и в същото време забележителната кохерентност на труда, взет в неговата цялост. Книгата на Богдана Паскалева е образец на модерно научно съчинение във всички възможни смисли и аспекти на думата.

При все споменатата равностойност, ще си позволя да открия четвъртата част, и по-конкретно нейния първи раздел, посветен на сравнителен анализ между интерпретациите на фигурите на Нарцис и Ехо в трудовете на съвременни български учени: Клео Протохристова, Камелия Спасова, Амелия Личева, Ангел Ангелов. Тук изпъква още едно ценно научно качество на авторката: умението от разнообразни теоретични подходи и конструкции да изгражда общо диалогично мисловно поле.

Сред ключовите понятия, в отношение към които се гради предложената от Богдана Паскалева теория на образа, е това за „смисъл“¹, доколкото, съгласно една от изпробваните в труда хипотези, образът следва да се разглежда като „оператор в производството на

---

¹ Тук теоретична отправна точка е потърсена в ранното съчинение на Жил Делюз „Логика на смисъла“.

смисъл“, поради потенциала си да надхвърля визуалния си аспект, без при това да къса връзката си с него.

Въпросът за визуалната страна на образа допълнително се усложнява, когато се пренесе от контекста на живописното изображение в този на поетическия език. И тук опитът на Сосюр върху античната поезия е осмислен от авторката като подкрепа на хипотезата, че в полето на поетическия език може да се говори за образи „не дотолкова, доколкото думите пораждаат ментални образи или някакви структури във въображението на възприемателя“, а на равнището на материалността на звука.

Ако трябва да се даде най-обобщен израз на впечатлението, което този безспорен като научно качество труд оставя у читателя, то на първо място би могло да се каже, че той е плод на една изключително задълбочена и целенасочена изследователска мисъл, която нито за миг не се отклонява от своя обект. Проучената библиография на няколко езика е повече от внушителна, а фактът, че авторката, навсякъде, където това е било възможно, е работила с оригиналите на анализирания текстове, е още един решителен фактор за основателността и убедителността на нейните интерпретации и теоретични построения. Въпреки неизчерпаемостта на проблема, на който е посветен трудът, в него е постигната една трудно постижима степен на завършеност и вътрешна логическа необоримост.

Въз основа на безспорните качества на труда, твърде малка част от които бяха споменати в настоящото становище, както и въз основа на реализираните до момента научни приноси на Богдана Паскалева², убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да ѝ присъди научното звание доцент по ПН 2.1. Филология (Литература на народите на Европа, Америка, Азия, Африка и Австралия - Западноевропейска литература).

---

² <https://authors.uni-sofia.bg/AuthorPublications.aspx?id=c17b1703-b3d5-4ba9-af77-fb27eddb8b53>